

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

III. An & quomodo sententia Iudicis ob iniustitiam sit irrita; præsertim in
causis beneficiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

Ad IV. Episkia locum non habet, vbi contrarium patet, tam ex verbis legis, quam ex naturali ratione, etiam iuxta præsentis rerum circumstantias.

D V B I V M III.

An, & quando sententia Iudicis ob iniustitiam sit irrita; speciatim in causis beneficiorum.

S. Thomas q. 60. a. 2. & 5.

57 **Q**uandam generatim, & extra causas beneficiorum sententia iudicis ob iniustitiam sit irrita, dictum est supra dub. 1. Sed peculiaris difficultas est, de valore, aut inualiditate sententiæ iniustæ, seu errantis, in causis beneficiorum. Sunt enim multi, qui putant, aliam esse rationem harum causarum, quam cæterarum.

Ac primo quidem Canonistæ apud citandos generatim asserunt, collationem beneficij in re iniustam, factam quidem per sententiam declaratoriam (quia videlicet beneficiû à neutra parte litigante possessum, alteri earum adiudicatur) esse nullam, adeoque ius & titulum beneficij non conferre; etiam si pars litigans non appellet. At vero factam per sententiam priuatiam (qua videlicet beneficium vni ademptum, in alterum transfertur) esse validam; nisi pars altera tempestiue appellet. Sed hæc sententia, præterquam quod in iure non est fundata, tanquam ipsi rationi aduersa, merito à Theologis rejicitur; cur enim hac in re maior sit vis sententiæ priuatiæ, quam declaratoriæ?

58 Secundo Valentia q. 4. pun. 2. & Aragonius hic q. 60. a. 5. priorem quidem partem relatæ opinionis vniuersim approbant: sed posteriorem cum Soto l. 3. de Iust. q. 4. a. 2. & ex parte etiã cum Syluestro V. *Sententia* q. 11. restringunt ad beneficia, quæ pro arbitrio Prælati conferri solent, & cum bona fide tam litigantium, quam ipsius Iudicis, secundum allegata & probata iudicantis, collata sunt. Sed non probatur, ob eandem causam.

59 Tertio Salon cit. q. 60. a. 5. aliter distinguens dicit, primo collationem beneficiorum, quæ ab autoritate solius Episcopi pendent, bona fide, tã ex parte collatoris, secundum allegata & probata iudicantis, quam ex parte litigantium interueniente, factã (secus si mala fide litigantis acciderit) esse validam; etiam si à parte rei iniusta sit. Quam dicit esse communem sententiam omnium Doctorum, tam Theologorum, quam iuris Canonici; ac pro ea citat Panormitanum id ipsum probantem ex Cap. *Cum dilectus*, extra de electione, & Glossam in cap. primum, de concessione præbendæ, adducentem pro eadem re cap. *Quoad consultationem*, de sent. & re iudic. vbi tamen de foro solum externo sermo est.

Secundo dicit, collationem beneficij pro meritis & dignitate litigantium conferendi, si aut per quancunque sententiam penitus indigno fa-

cta sit, aut per priuatiam sententiam beneficium alteri à parte rei iniuste ademptum sit, non obstante bona fide, tam litigantium, quam iudicis, esse nullam & inualidam. Secus si per sententiam declaratoriã collatio facta sit digno, etsi prætermissio digniori. Hæc sententia satis rationalis est.

Quarto tamen Bannes eadem q. 60. a. 5. vniuersim ait, in causis beneficiorum, omnem sententiam iniustam, propter errorem tolerabilem siue illa sit declaratiua, siue priuatiua, dummodo pronunciata sit secundum allegata & probata, & inter partes bona fide litigantes, conferre ius in foro conscientiæ ei, in cuius fauorem pronuncietur; ac simul reuera exspoliare alterum iure, quod habebat. Atque in hoc differre has causas à cæteris, de quibus dub. 1. dictum est.

Præcipuum fundamentum est. Quia alioquin in Ecclesia magnus relinqueretur locus scrupulis & dubitationibus, si ab ipsa rei iudicatæ iustitia valor collationis beneficiorum dependeret. Cum ergo sit in Ecclesia potestas conferendi beneficia, eo modo, quem Ecclesiæ utilitas, & animarum salus, ac conscientiarum tranquillitas postulat, dicendum est, eam collationem semper valere, nisi per intolerabilem errorem sit iniusta, &c.

Sed hæc sententia, nisi restringatur ad capaces alioquin talium beneficiorum, nõ solum est noua, & quoad sententiam declaratiuam, vt ipsemet fateretur, contra omnes fere Iuristas; sed videtur etiam plane falsa, & contra canones, ex quibus satis constat, excommunicatum, etsi propriam executionem ignoret, non esse capace alicuius beneficij denuo conferendi, vt ex comuni & certa docet & probat Suarez tom. 5. disp. 13. sect. 1.

61 Omnibus ergo in re tam lubrica & intricata, consideratis, dicendum videtur, collationem beneficij tam illius, quod à sola patroni electione, & Episcopi collatione pender, quam quod pro meritis, & dignitate litigantium conferendum est, in foro conscientie inualidam esse, ac proinde ius & titulum non conferre in quatuor casibus. Primus est si prouisus quomocunq; etiam ob occultum impedimentum ad illud sit inhabilis, vt infra fufius ex communi dicitur. Cuius ratio est per se manifesta: Nec quoad hoc potest esse discrimen inter hæc, & illa beneficia; nisi quod non par vtrobique dignitas, & personarum conditio ac habitus requiritur; cum in vnoquoque beneficiorum genere aliæ atq; aliæ conditiones, ex parte promouendorum, requirantur, vt suo loco dicitur. Secus est, cum inhabilitas primum superuenit adepto iam beneficio; tunc enim beneficium non statim eo ipso perditur, vt etiam notat Sa V. *Beneficium* n. 13.

62 Secundus casus est, si alter mala fide litigans, ob suas malæ fidei allegationes beneficium obtinuerit, iuxta citatos; non solum quia ex regula iuris, fraus nemini patrocinari debet, sed etiam quia tunc ex parte collatoris, abest voluntas & intentio conferendi beneficium huiusmodi litigatori. Secus esset, si collator beneficij, ex eius solum arbitrio dependentis, tribuat mala fide litiganti, non ob eius allegata, sed motu proprio;

tunc enim non obstante mala fide, valere poterit collatio, ob contrariam rationem.

64 Tertius casus est, si quomodocunque propter falso allegata & probata, ei qui vere ius & titulum eius beneficii obtinuerit, adimatur beneficium, alterique, nulla cessione facta à precedenti beneficiario, conferatur. Ita quoad beneficia curata, recte Salon, loc. citat. cum auctoribus secundæ sententiæ. Et probatur generatim. Quia talis sententia in re est iniqua, & contra ius proximi, iustitiamque commutativam: Ergo nulla, ex communi regula dub. 1. posita; vtpote cui etiam in hac materia beneficiorum, nec ratio, nec ius positivum, nec constans aliqua Doctorum auctoritas quicquam derogat, vt ex dictis colligitur.

65 Et confirmatur. Quia communis sententiæ Canonistarum asserit, collationem beneficii, etiã simplicis, factam per sententiam declaratoriam in re iniustam, esse nullam. Alij vero plerique Theologi recentiores non immerito addunt, sententiam privativam nullo maiori, sed potius minori iure gaudere debere.

Nec ideo sequitur aliqua perturbatio in Ecclesia; quia nihilominus acta beneficiarii ita promoti, habentis titulum saltem coloratum, sunt valida, vt dictum supra dub. 1. n. 21. & recte etiam asserunt Salon loc. cit. & Aragonius q. 60. a. 6. post Glossam. & Abbatē in cap. Nihil, de electione & electi potestate. Et colligitur ex cap. Infamis 3. q. 7.

66 Probabilis tamen nihilominus est etiam contraria sententia; quam sequitur quoque Sa V. Beneficium. n. 18. vbi ait, obtinentem beneficium condemnati per errorem, sed secundum allegata & probata, iuste possidere.

67 Quartus casus est. Si in electione aliquid præmittatur, ob quod in iure expresse statuitur, eam non valere; quo modo Sa V. Electio num. 6. ex communi docet, electionem noctu factam, secundum iura non valere. Eadem ratione, institutio sine præsentatione patroni, non negligentis in præsentando, est nulla. Quod si Laicus non præsentet intra quatuor, aut sex menses à vacatione, Episcopus providet, vt notat etiam ex communi Sa V. Insuperatus n. 7.

Eodem pertinet casus ille, assignatus quoque à Salone loc. cit. & peculiariter spectans ad beneficia illa, quæ pro meritis litigantium conferenda sunt; si nimirum Iudex mala fide, adeoque contra allegata & probata, etiam per sententiam declaratoriam, alicui beneficium eiusmodi conferat. Cum enim in his beneficijs servare teneatur substantialem ordinem iuris, plane sequitur, sententiam præter allegata & probata latam, validam non esse.

68 Alia ratio videtur beneficiorum aliorum simplicium; hoc ipso enim quod eorum collatio ab Episcopi arbitrio pendet, iam quidem is ad eiusmodi processum iuris non videtur obligari, nisi forte iam altera pars litigans aliquod ius iustitiæ commutativæ ad tale beneficium acquisierit. Quod tamen extra casum possessionis superius dictum, vix aut nunquam potest accidere; saluo interim semper in his ipsi etiam beneficijs iure patroni, de quo dictum.

Quod si aliqui non sint vocati ad electionem, cum deberent, possunt eam & irritare, & ratam habere: at si vocati non veniant intra terminum competentem, non sunt expectandi, vt notat Sa V. Electio n. 4. ex communi.

69 Extra hos casus, valet beneficii collatio, licet utcumque secundum rem iustitiæ distributiæ aliquo modo aduersa, vt quia v.g. per sententiã declaratoriam, beneficium, quamvis curatum, prætermisso digniore, collatum est minus digno, iuxta auctores 3. & 4. sententiæ. In quem sensum etiam Sa V. Electio n. 5. ait, electionem, si adsit eligentium consensus; etiam si desint iuris positivi solennitates, tenere in conscientia, nisi lex expresse dicat, ne valeat.

Et ratio est. Quia in cæteris casibus, nec ipsa collatio ita in re est iniusta, vt sit contra ius proximi, cui tale beneficium abiudicatur, vt magis suo loco patebit. Nec ipsemet prouisus, seu ex natura rei, seu ex aliqua dispositione iuris positivi, est inhabilis ad beneficium; nec ex parte collatoris deest vel auctoritas, vel sufficiens voluntas illud conferendi; nec vllus etiam modus ad substantiam rei necessarius, ex dictis.

70 Quo fit, vt hæc, quæ modo de causis beneficiorum dixi, nõ tam contineant exceptionem aliquam à communibus regulis dub. 1. & 2. expositis, de inualiditate iniustæ sententiæ, quam specialem earundem ad has beneficiorum causas applicationem.

Quomodo autem peccet Iudex, & an ad restitutionem teneatur, si pro sententia vel iusta, vel iniusta pretium accipiat, dicitur infra q. 6. du. 10. Optime Augustinus epist. 54. ad Macedonium: *Cum autem iudicia & testimonia, quæ nec iusta, nec vera vendenda sunt, iniqua & falsa venduntur, multo sceleratius vtiq. pecunia sumitur, quia scelerate etiam quamuis à volentibus datur. Ille tamen solet tanquam male sibi ablatam pecuniam repetere, qui iustum iudicium emit, quoniam venale esse non debuit. Qui vero pro iniquo iudicio dedit, vellet quidem repetere, nisi timeret vel puderet emisse. Vbi indicat eum qui iustum iudicium vendit, teneri ad restitutionem accepti pretij; non autem qui iniustum: quamuis & hic utique teneatur ad restitutionem parti læsæ faciendam, vt pluribus dicitur loco citat.*

DVBIVM IV.

Quis processus à iudice in iudicando seruandus.

S. Thomas 2. 2. q. 87. a. 3. & 4.

SUPpono duo I. Iudicem triplici via procedere ad iudicandum posse, ex cap. *Qualiter & quando* 2. de accusationibus. Primo, viã accusationis; cum adest accusator, qui ad probandum tenetur. Secundo viã denunciationis Iuridicæ; in qua denunciante onus probandi non incumbit. Tertio, viã inquisitionis.

II. Inqui-